

Toespraak burgemeester T.J. Haan

Herdenking Nederlands-Indië

Dinsdag 15 augustus 2023, Zwijndrecht

LET OP! HET GESPROKEN WOORD GELDT

Dames en heren, jongens en meisjes,

Fijn dat u allen vanavond gekomen bent.

De datum '4 mei' staat in ons collectief geheugen gegrift. Die dag herdenken we de burgers en militairen die in het Koninkrijk der Nederland - of waar ook ter wereld – zijn omgekomen of vermoord. Zowel tijdens de Tweede Wereldoorlog en de koloniale oorlog in Indonesië, als in oorlogssituaties en vredesoperaties daarna.

De datum '15 augustus' is helaas en onterecht bij veel minder mensen in ons land bekend. Toch is 15 augustus een belangrijke datum in onze geschiedenis. Een sleutelmoment. Op deze dag in 1945 kwam met de Japanse capitulatie definitief een einde aan de Tweede Wereldoorlog, ook in Nederlands-Indië.

Vandaag herdenken we de slachtoffers die vielen tijdens de Japanse bezetting van Nederlands-Indië. Tot op de dag van vandaag zijn de oorlogservaringen en

de grootschalige ontheemding, die volgde, van grote invloed op meer dan 2 miljoen Nederlanders met een Indisch oorlogsverhaal in de familie en in onze samenleving als geheel.

Zwijndrecht heeft ongeveer 850 inwoners, met Indische wortels. Ook hier heeft een oudere generatie nog directe herinneringen aan de oorlog. En de volgende generaties hebben de verhalen van hun ouders of grootouders gehoord. Of worstelen met vragen. Over de verschrikkingen. Over de afschuwelijke ontberingen.

Tienduizenden mannen, vrouwen en kinderen crepeerden in Jappenkampen. Chinezen in Indië werden door de Japanners als vijanden gezien. Molukkers waren door hun pro-Nederlandse houding vogelvrij. Indonesiërs werden in groten getale door het Japanse regime ingezet als dwangarbeiders. Kinderen van amper 10 jaar. Werkend in kampen of aan de spoorlijn van Birma en Pakan Baroe. Verhalen over uitbuiting en gedwongen arbeid, in Indië en elders in bezet Zuidoost Azië en Japan.

Zij, die de oorlog overleefden, kwamen naar Nederland. Veelal met de boot. Een reis van 6 weken in het vooronder. Verschrikkelijke omstandigheden, wij kunnen het ons nauwelijks voorstellen. Het verhaal van deze oorlog werd in Nederland lange tijd ook niet gehoord. Zeker niet in de periode net na de bevrijding. De Indische schrijfster Marion Bloem verwoordde de ervaringen van haar ouders, die vanuit Indië naar naoorlogs Nederland kwamen, ooit als volgt:

"Jullie hebben de oorlog niet meegemaakt", hoorden ze vaak, hun mond gesnoerd. 'Misschien was onze oorlog zo erg nog niet', dachten onze ouders. 'Soedah, laat maar.'"

Deze generatie wilde niet teveel achterom kijken, maar vooruit kijken. Leed werd niet uitgesproken maar weggestopt. Vele jaren later weten we beter. Weten we meer. Een vergeten en weggedrukte geschiedenis, waar op scholen lange tijd amper aandacht aan werd gegeven, krijgt nu wel weer aandacht in de geschiedenislessen. Dit is meer dan terecht, als u het mij vraagt. Deze geschiedenis hoort bij Nederland en mag niet vergeten worden.

Ik ben daarom ook oprecht blij met het initiatief van het Zwijndrechtse 'Comité Herdenking 15 augustus 1945' voor deze herdenking. Herdenken is meer dan alleen terugkijken. Het is ook erkennen. We erkennen het leed van de mensen die de Tweede Wereldoorlog in Indië doormaakten. Erkennen dat we hun verhalen, hun ervaringen en hun trauma's nooit mogen vergeten.

We staan hier vanavond bij de vredespaal. De eerste vredespaal in Nederland. 'Moge vrede heersen op aard' luidt de tekst in 4 talen op dit monument. Vrede is er niet vanzelf, vrede is iets waar we ons voor moeten blijven inzetten. Iedere dag weer. En dat doen we ook vanavond. Door de Melati te dragen. En te denken aan zij die gevallen zijn in 'de Oost'.

Beste aanwezigen, laten we blijven herdenken.

Dank u wel.